

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ КИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ЭКИНЛАРИ ПАЙҲОН ҚИЛИНИШИГА ҚАРШИ КУРАШНИ КУЧАЙТИРИШГА ДОИР ҚЎШИМЧА ЧОРА- ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА

Жойлардаги аҳолини урганиб чиқиш Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Экинларни пайхон қилишга қарши курашни кучайтириш тўғрисида» 1994 йил 21 ноябрдаги Фармони билан ўшбу масала бўйича Вазирлар Маҳкамасининг 1995 йил 6 ноябрдаги 423-сон қарорини бажариш юзасидан Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва туманлар ҳокимликлари, вазирликлар ва идораларнинг ташкилотчилик ишлари айтиб утилган ҳужжатлар талабларига жавоб бермаслигини кўрсатмоқда. Қўшма ҳужжат раҳбарларнинг бепарволиги ва масъулиятсизлиги, ижро интизомининг пастилиги ва Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва туманлар ҳокимликлари, Кишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги, Ички ишлар вазирлиги ва Ўзбекистон Республикаси прокуратураси томонидан амалий чоралар қўйилмағани натижасида чорва моллари пайхон қилиниши туфайли ғалла, пахта, мева-сабзавот ва бошқа кишлоқ хўжалиги маҳсулотлари нобудгарчилиги камайиб кетди.

Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси, вилоятлар ва туманлар ҳокимлари, унинг ўзи бошқариш органлари, мулкчиликнинг барча шаклларидаги хўжаликнинг раҳбарлари эътибори кишлоқ хўжалик экинлари, мевали дарахтлар, узумзорлар ва ихота дарахтзорлари зоналари пайхон қилинишига қарши кураш қоникарсиз ташкил этилганлиги, чорва моллари пайхон қилиниши натижасида экинларга, дарахтларга зарар етказилган шахсларга нисбатан етарлича талабчанлик кўрсатилмаётганлиги қаратилсин. Шу мақсадларда:

Кишлоқ хўжалик экинзорларида мол боқиш, молларнинг, автотранспорт еки кишлоқ хўжалик техникасининг экинзорлар ор-

қали утиши ҳамда экинларнинг пайхон бўлишига олиб келувчи бошқа қонун бузишларга қарши кураш кучайтирилсин;

Хўжаликларнинг раҳбарларига ички ишлар органлари ва фуқароларнинг узини ўзи бошқариш органлари вакиллари билан биргаликда экинларнинг пайхон бўлиши ҳолатларини аниқлаш ва бундай қонун бузишларнинг олдини олиш юзасидан мунтазам рейдлар ўтказиш топширилсин. Экинлар куп пайхон бўлган жойларда қузатиш пунктлари ўрнатилсин ва дала қоровуллари белгилансин;

Экинларни пайхон қилиш ҳолатлари аниқланган тақдирда пайхон қилган чорва моллари, автотранспорт, кишлоқ хўжалик техникаси еки бошқа пайхон қилиш воситасининг эгасини аниқлашга доир оператив чора-тадбирлар қўйилсин, материаллар айбдорларни қонун ҳужжатларида белгиланган жавобгарликка тортиш учун тегишли органларга берилсин;

Белгилаб қўйилсинки, мулкчилик шаклларида қатъи назар, қорхоналарга, ташкилотларга, шунингдек фуқароларга қарашли пайхон қилиш воситалари тутиб қолинади ва унинг эгалари ҳамда мулкдорлар томонидан пайхон қилиш туфайли етказилган зарар тулиқ қопланган тақдирда қайтариб берилсин.

2. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ва вилоятлар ҳокимликлари Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлигининг кишлоқ хўжалиги экинларини қўриқлаш учун масъул бўлган бўлимларига мининг учун отлар ажратилсин. Отларни сақлаш харажатлари хўжаликлар ҳисобига амалга оширилсин.

3. Ўзбекистон Республикаси прокуратураси (Мустафоев), Ички ишлар вазирлиги (Алматов), мулкчилик шаклларида қатъи назар, хўжаликларнинг ҳамда улар таркибий бўлимларининг экинларнинг сақланишини таъминламаган ва уларнинг пайхон бўлишига йўл қўйган раҳбарларга нисбатан эгаллаб турган вазифасидан бўша-

тиш, қонунчиликка мувофиқ жавобгарликка тортиш масаласини мажбурий тартибда қўйилсин.

4. Ўзбекистон Республикаси прокуратураси (Мустафоев) Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Экинларни пайхон қилишга қарши курашни кучайтириш тўғрисида»-ги фармонининг бажарилиши устидан назоратни кучайтириш юзасидан қўшимча чора-тадбирлар курсин, Ўзбекистон Республикаси Олий суди (Мингбоев) экинларни пайхон қилишнинг ҳар бир ҳолати бўйича жазоланишнинг муқаррарлигини ва етказилган зарарнинг тулиқ ундириб олинишини таъминласин.

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги (Мирсафоев) экинларни пайхон қилганлик учун жавобгарлик тўғрисидаги масала юзасидан қонунчиликни тарғиб қилиш ишларини кучайтирсин.

5. «Утелерадио» компанияси (Ҳакимов) ҳамда Ўзбекистон миллий ахборот агентлиги (Ҳазраткулов) молларнинг экинларни пайхон қилиши оқибатида халқ хўжалигига етказилган зарар тўғрисида матбуот, радио ва телевидение орқали тушунтириш ишларини мунтазам олиб борадилар.

6. Ўзбекистон Республикаси Кишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги «Ўзмевабзавоузумсаноат» уюшмаси, Ўзбекистон кишлоқ хўжалиги фанлари академияси ҳамда Давлат Урмон қўмитаси билан биргаликда шу йилнинг декабрь ойида экинлар ва дарахт қўчатларини пайхон қилишга қарши курашни ишларининг аҳолини ҳар томонлама қўриб чиқсин, ўшбу ишларни янада яхшилаш ва уларнинг самардорлигини ошириш бўйича аниқ чора-тадбирларни белгиласин ва амалга оширсин ҳамда ҳар ойда Вазирлар Маҳкамасига ахборот бериб турсин.

7. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари Қ. Обидов зиммасига юклансин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси
И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
1996 йил 25 ноябрь.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони М. ЖУМАНИЕЗОВНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ КИШЛОҚ ВА СУВ ХЎЖАЛИГИ ВАЗИРИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Маркс Жуманиезов Ўзбекистон Республикаси кишлоқ ва сув хўжалиги вазири этиб тайинлансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1996 йил 22 ноябрь.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгашининг қарори Биринчи қақирққ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг еттинчи сессиясини қақирққ тўғрисида

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Кенгаши қарор қилади:

Биринчи қақирққ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг еттинчи сессияси 1996 йил 26 декабрь куни Тошкент

шаҳрида қақирққ.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Раиси
Э. ХАЛИЛОВ.

Тошкент шаҳри,
1996 йил 22 ноябрь.

Олий Мажлис еттинчи сессиясининг муҳокамасига қўйидаги масалаларни киритиш мўлжалланмоқда:

1. Ўзбекистон Республикасининг ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг ва Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетининг 1997 йилги истиқбол курсаткичлари лойиҳаси тўғрисида.
2. Адвокатура тўғрисидаги Ўзбекистон Республикаси Қонуни лойиҳаси ҳақида (иккинчи ўқишда киритилмоқда).
3. Нотариат тўғрисидаги Ўзбекистон Республикаси Қонуни лойиҳаси ҳақида (иккинчи ўқишда киритилмоқда).
4. Сийосий партиялар тўғрисидаги Ўзбекистон Республикаси Қонуни лойиҳаси ҳақида (иккинчи ўқишда киритилмоқда).
5. Ахборот олиш қафолатлари ва эркинлиги тўғрисидаги Қонун лойиҳаси ҳақида (биринчи ўқишда киритилмоқда).
6. Журналистнинг касбига доир фаолиятини ҳимоя қилиш тўғрисидаги Қонун лойиҳаси ҳақида (биринчи ўқишда киритилмоқда).
7. Олий Мажлисининг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (омбудсмен) тўғрисидаги Ўзбекистон Республикаси Қонуни лойиҳаси ҳақида (биринчи ўқишда киритилмоқда).
8. Давлат хизмати тўғрисидаги Ўзбекистон Республикаси Қонуни лойиҳаси ҳақида (биринчи ўқишда киритилмоқда).
9. Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодекси лойиҳаси тўғрисида (биринчи ўқишда киритилмоқда).
10. Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-ижроия кодекси лойиҳаси тўғрисида (биринчи ўқишда киритилмоқда).
11. Давлат уй-жой сисематининг асослари тўғрисидаги Қонун лойиҳаси ҳақида.
12. Атмосфера ҳавосини муҳофаза қилиш тўғрисидаги Қонун лойиҳаси ҳақида.
13. Товар бозорларида монополистик фаолиятни чеклаш ва рақобат тўғрисидаги Қонун лойиҳаси ҳақида.

Депутатлар муҳокамасига ана шу масалалар билан бир қаторда Олий Мажлисининг ваколат доирасига кирувчи бошқа масалаларни ҳам ҳавола этиш мўлжалланмоқда.

ҲАЗРАТИ ДЕҲҚОН ЯНГИ ҲОСИЛ ТАРАҚҚУДИДА

Ҳазрати деҳқон йил ун икки ой тиним билмайди. У халқига бўлган салоқатини ҳалол меҳнати билан изҳор айлаб, эл-юрт дас-турхонига сарҳил ноз-неъматлар тортиқ этади.

Куни кеча биз Бука туманидаги «Равот» жамоа хўжалигида сидқидилдан тер тукиб, юқори ҳосил кўтарган бобо деҳқонлар билан суҳбатлашдик.

Хўжаликнинг азамат пахтакорлари қилинган ҳалол меҳнат маҳсулини утган йилдагидан кўра барвақтроқ қурдилар. Туманда биринчи, вилоятда эса олдинги уринларда режани ортиги билан бажардилар. 95 фоиз маҳсулот юқори навларга сотилди. Деҳқончиликда эрта эккан эрта таради деган гап бор.

Шу туфайли хўжаликнинг 9 бригадаси қўзланган довонни муддатидан илгари забт этиди.

Жумабой Байрамов, Баҳодир Ҳамдамов, Ақром Шарипов, Ҳолдор Алматов каби тажрибали, ишбилармонлар етакчи бригадаларда пахта ёрдамчиларсиз ўз кучлари билан териб олинди.

Манфаатдорлик муҳим омил бўлди. Ҳар беш кунда қўл теримига ҳар килограмм пахта учун 2 сумдан, машина терими учун тоннасига 50 сумдан пул бериб турилди. Бундан ташқари ҳар бир ишловчига 50 килограммдан картошка, 35 килограммдан шо-

ли, 50 килограммдан сабзи, 200 килограммдан пиз ва 10 килограммдан мой берилди. Деҳқонларнинг руҳи тетик, кайфияти яхши бўлганлиги сабабли далаларда ҳануз иш қизгин. Барча тармоқларда ишнинг қузини билдирган, талбиркор, эл манфаати йўлида жон қўйдирандиганлар меҳнат қилишмоқда.

Ғалла ризқ-рузимиз, бебаҳо бойлигимиз. Ҳукуматнинг дон тўғрисида олиб бораётган сисематини яхши тушунган «Равот» жамоа хўжалиги аъзолари 280 гектар майдонга бошоқли дон экиб, режадаги 471 тонна урнига 482 тонна сифатли дон олдилар. Бу

йил кўзда 308 гектар ерга бугдой сепилди. Айни кунда майсалар барқ уриб усмоқда.

Хўжаликнинг пахтақору ғаллакорлари билан бир сафда боғбону соҳибкорлари ҳам бу йил яхши меҳнат қилишди. Давлатга узум сотиш режаси 106 фоизга урданди. Поллиз маҳсулотлари топириш эса 105 фоиз қилиб адо этилди. 15 гектар ердан 150 тонна картошка олинди. Режа 110 фоизга бажарилди. 60 тонна картошка уруғлик учун қолдирилди. 35 тонна картошка эса аҳолига тарқатилди.

Равотлик азамат деҳқонлар шу кунларда, келгуси йил

ҳосилига замин яратишяпти.

Ер ҳайдаш ишлари жадал олиб борилмоқда. Айниқса Рашид Нуруллаев, Икром Турсунов, Уриш Султонов каби механизаторлар узаро беллашиб қунига 6-7 гектар ерни сифатли шудгордан чиқармоқдалар. Уларнинг унумли ишлаши учун бригада шийпонида қўлайликлар яратилган. Бу эса мавжуд техникадан, ҳозирги ёгин-сочинли кунлардан унумли фойдаланишда қўл келмоқда. Хўжалик деҳқонлари айни кунларда ариқ-зуворларни тозалаш, далага маҳаллий ўғит чиқариш, тоқларни кесиш-қумиш ишларини ҳам уюшқоқлик билан олиб боришмоқда.

О. ҒОҒУРОВ.

ШУДГОРЛАШ ЯКУНЛАНДИ

Марҳамат туманидаги Тўхта-син Мирзаев номи жамоа хўжалиги деҳқонлари Андижон вилоятда биринчилар қатори кузги шудгорлаш ишларини ниҳоятга етказдилар. Ерлар қартограмма асосида маҳаллий ва минерал ўғит билан озиқлантирилган ҳолда ҳайдовдан чиқаришди.

Техникадан унумли фойдаланиш, механизаторлар моддий манфаатдорлигини ошириш муваффақият гарови бўлди.

(ЎЗА)

ХОРАЗМЛИКЛАР ЗАФАРИ

Хоразм вилояти деҳқонлари улкан меҳнат зафарига эришди. Улар 290 минг тонналик оқ олтин хирмони уйиб, пахта тайёрлаш йиллик топиригини бажардилар. Ҳосилдорлик гектар бошига ўртача 29 центнерни ташкил этиди. Айни пайтда шоликорлар ҳам қўзланган маррага эришди. Қабул пунктларига 102 минг тонна шоли топирилди.

Вилоят деҳқонлари далаларни ҳосилдан тезроқ тозалаш ва шудгорлаш ишларини бошлаб юбордилар.

(ЎЗА)

ЧОРТОҚДА ГАЗЕТХОНЛАР КЎПАЙМОҚДА

Чортоқ туманидаги «Ойқирон» жамоа хўжалиги аъзолари жорий йилда ҳамма соҳалар бўйича катта муваффақиятларга эришганлигини қувончи. Сарҳисоб бўйича ғаллакорларнинг ҳам, пахтакорларнинг ҳам ютуқлари залворли. Улар давлатга 1650 тонна дон топириб, бошоқли дон ҳосилдорлигини 45 центнерга етказдилар. Хўжалик зарфунослари гектаридан 39,6 центнердан қимматли хом ашё йигиб олиб, йилни қўтди, баракали якунлашяпти. Бу ерда режадан ташқари 150 тонна пахта йигиштирилди. Айниқса, Тошпўлат Эгамбердиев, Мирзааҳмад Қорабоев каби тажрибали деҳқонлар бошлиқ бригадаларда 49-51 центнердан ҳосил олинди.

— Қузнинг ҳар бир дақиқаси ғанимат, — дейди жамоа хўжалиги бошқаруви раиси Мирзааҳмад Мирзахожиев — Ҳозир пахтадан бўшаган майдонларда кузги-қишқи талбирлар кенг қуламда олиб борилмоқда. 9 та гузалою юлалиган техника, 8 та ҳайдов трактори унум билан ишлатилаяпти.

Айни чоғда 480 гектар майдондаги ғалламиз меҳр билан парваришланмоқда. Икки марта комплекс ишловдан чиқаришди.

Яна бир хушхабар: хўжаликда 20 нафар киши «Кишлоқ ҳаёти»га 1997 йил учун обуна бўлишди. Бу талбирни муваффақиятли якунлаш учун хўжаликнинг бош ҳисобчиси Жамолдин Жўрабоев масъул этиб тайинланган. У бу долзарб талбирга бош-қош бўлаяпти.

Биз яқинда хўжаликда бўлганимизда жамоанинг фидокор аъзоларидан Тошпўлат Матаев, Зўҳра Далахонова, Фотима Бойхонвалар газетанинг ҳар бир сонини қизиқиш билан ўқийётганликлари алоҳида таъкидлашди. Газетата биринчилар қаторида эзилган бу обуначилар айрим тақлиф ва фикрларини ҳам баён этишди. Уларнинг фикрича, газета саҳифаларида таниқли санъаткорлар билан мароқли учрашувлар ўтказиб туриш мақсадга мувофиқдир.

Шунингдек, тумандаги «Чортоқ», «Мустақилликнинг 5 йиллиги», «Ғалабининг 45 йиллиги» жамоа хўжаликларида ҳам деҳқонларимизнинг қадридон газетаси — «Кишлоқ ҳаёти»га обуна бўлиш қизгин давом этмоқда. Ана шу хайрли ва эзгу ишда туман деҳқончилик-саноат фирмаси бош директори вазифасини бажарувчи Носиржон Бурхонов ташкилотчилик курсатяпти.

Абдунаби ҚОРАБОВ,
«Кишлоқ ҳаёти» мухбири.

СУРАТЛАРДА: «Равот» жамоа хўжалиги раиси (ўртада) Рустамжон Теленов, механизатор Хусан Ражабов, бош агроном Баҳодир Эшонқулов; Ер ҳайдаш пайти.

Х. АВВАЛОВ олган суратлар.

ИСЛОҲОТ ИНСОН ХИЗМАТИДА

...Неъмат Назаровнинг даласидаги бири-биридан жозиб уч лавҳа кўз олдимда жонланади. Уни нигоҳларимга суратлаб, ўша лавҳаларни кўз қорачигидай асраб бригадир Неъмат Назаровнинг қуёшли даласи ҳақида ўқувчиларимизга ҳикоя қилиб беришни дилимга тутиб қўйган эдим. Чамаси, шунга ҳам орадан бир йил ўтди. Вақт — ҳақам. Иншоолло, мана энди ўша уч лавҳа...

да. Хужаликнинг ҳар бир аъзоси ва хонадонига бизга қарайди. Бу йил баҳорда — далада мураккаб ниҳоллар экиштига буй кўраётган долларлар далада хужалик далаларида йул олди. Ҳамроҳим, туман ҳокимининг урин-босари Тошқувват Ражабов йул-йулдай асли касби механикатор, энди пешкадам жамоага сардор Неъмат Назаров ҳуусида меҳр билан сўз очиб қолди: «Неъмат ака укам ва ҳалол инсон, — деди у. — Ҳалигача ҳар қандай рағбат ва тахсин ярашди. Дебача сифатида уни ҳокимлик томонидан «ДВ» — замонавий видео теледидео билан мукофотлашди...»

МИРИШКОРНИНГ САХИЙ ДАЛАСИ

Биз ҳоким уринбосари билан Неъмат Назаров бригадаси даласи етиб келганимизга деҳқончиликнинг келажаги ва истиқболлари ҳамда қаҳрамонимизнинг аjoyиб фазилатлари қайта-қайта тилга олинди. Лекин кунгизимиз хавотирда эди. Чунки кеча кечаси ва эрталаб «қора совуқ» бўлган, табиийки, шуларнинг тушган пайкалари у у з таъсирига ўтказиб улгурган эди. Яхшиямки, Неъмат Назаровнинг қуёшли ва сахий даласига табиат унча зарар етказмагандигини кўриб, кунгизимизга ҳижолат эрталабги туманнинг тезла тарқаб кетди. Бригадир ҳамроҳида мураккаб ниҳоллар ҳаволини кузатиш кечирди.

— Деҳқонга ҳеч қачон осон бўлган эмас! — деди Неъмат Назаров эрталабги ниҳолни оҳида ва эъзо элини ниҳолни оҳида элиб. — Чингит экишти 14 апрелда киришган эдик. Уч кун-

ерта эди. Келгуси йил учун пухта замин ҳозирлашга киришдик.

— Хўш, қайроғида Неъмат Назаровнинг қайғида қандай? — Уста пахтакор бошқарма жамоа аъзолари бу йил иккита карвонбошлик қилишди. Жамоа 30 сентябрда биринчи бўлиб маррага етди. Режа бажаришган кун — ҳосилдорлик 32 центнердан ошган бўлса, кейингиларик бу рақам 38 центнерга етказилди. Ҳозирча бу — иккита режанинг 124 фоизи. Азаматлар ишчи юқори натижалар билан якунлашяпти.

Дарёқ, бригадир режанинг иккита кун — шийон меҳмонлар билан тушди. Табриклиштиш келиши, иккита деҳқоннинг қидри ҳақида бўлди.

Бу йилги куз яна боболесқонларимизга қарайди. Ҳаво муайян, иссиқ, Шукриларга Неъмат Назаровнинг 30 центнердан ошқ майдондаги таълимчилари барқ уриб яшяпти. Бир томонда ҳосилдан бўлган майдонларни шуғулдорлиқ, техниканинг соҳибини таъминлаш, тўй-маъракалар утказишга бошқариб бўлиш — булар бариси сарқинириш қулайлиқ эътибори билан бўлди. Юзлар ерут! Ҳосилдорлик 50 центнерга етди!

Моҳир ва миришкор деҳқон Неъмат Назаровнинг даласида тер тукатган азаматлар маънавий жаҳонларимиз билан ушбу деҳқоннинг ишчи билан бўлиш. Ҳар сафаридек бу йил ҳам «Қишлоқ ҳаёти»га оид бўлишни унутмайди. Қуни кеча бригадирнинг 50 центнерга қарайди.

Абдулла ТУРДИЕВ, «Қишлоқ ҳаёти» махсус мухбири.

БИР КОРХОНА ҚИРҚ ҲУНАРГА ОНА

Дарвозадан киришнингиз билан эллик одамига қузилган баланд суриток. Чап томонда саф тортган беҳтар. Унг томонда эса хурмо дарахлари. Сал нарироқда каттагина ҳовузда баландлар унингизга қузингиз тушади. Турковоклати бедана, қафасдаги бургут, қаслигу қанарейкаларни қуриб қароғингиз езилиб кетади. Иссиқхонадаги лимонлар «бошини ёб» мева қилган...

Биз «Наманган уштасавдо» ишлаб чиқариш давлат корхонасида қадим қуёрида қайт этилган манзаранинг гувоҳи бўлдик. Корхона раҳбари Жураҳон ака Мамадалиев шулардан сўз бошлади:

— Сиз қуриб турган нарсалар хужакурсинга яратилмаган. Буларнинг барчаси даромад манбаи. Корхонамизга келаверишда экинчи урилган майдонда 30-40 та қуи ушб турганига қузингиз тушган бўлса керак. Илгари бу ер ахтарила эди. Айни кунларда бу ердан ердаги ҳужаликнинг учун ийилга икки мартаба ем-хашак уриб оламиз. Қуилар ҳам корхонаники. 25 бош қорамолнинг ҳам бор. Қуи сўт беради.

Икки гектарга яқин майдонни эгаллаган корхона ҳудудига меҳнат аъжиди. Муъжазига атлас тўқиб неҳида камлақланган мато қузингизни қунабса, гилам-полос тўқиб неҳида қиз-жунолар маҳоратига қойил қоласиз. Бир кунда икки тонна шоти оқлаш қунабига эга бўлган обжувоз, шунингдек, қуна-боқар еги, макорон, муқаймоқ ишлаб чиқариш неҳари аҳоли ва буюртмачилар хизматида. Соқиб, буз тўқиб, тикувчилик неҳарида ҳам меҳнат қилинган. Махсус жойларда дил билан тахлаб қуилган турли ҳажмдаги пулат қувурлар, арматуралар, ҳар хил қурилган материалларига қузингиз тушади. Жураҳон ақанинг айтишича, бу корхона сармоясини бунд қолдирамаслик ниҳтида келтирилган. Уларнинг бир қисми корхона эҳтисоли учун ишлатилган, қолганлари харидорларга сотилган. Корхона ҳудудига фойдаланилмаётган бир қарий ер йўқ. Кичик корхоналарда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларнинг буюртмалар ташқариси корхона дуконларида сотилмоқда.

Биз корхонанинг фақат қушимча даромад манбалари ҳуусида сўз юритдик. Хўш, бу даргоҳ учун асосий фаолият йўналишини бўлиш гўш-сўт маҳсулотларини саклаш ва истеъмолчиларга етказиб бериш ишлари қандай? Муаллифларнинг 15 миллион сумлик миқдорда озиқ-овқат маҳсулотлари, жумладан мол, қурқа, товуқ гўшлари, сариет, баллиқ консервлари сакланмоқда. Исталган савдо ташкилотлари пул утказиб йўли билан бу маҳсулотларни олишлари мумкин.

Корхона жорий йилнинг 9 ойи мобайнида 1 миллион 500 минг сум соф фойда олди.

Корхонада 100 дан ортиқ киши меҳнат қилади. Уларга тушлик ва иссиқ нон бепул, ишга келиб-кетиллари учун алоҳида автобус ажратилган. Компрессор ҳеҳида ишлайдиганлар бепул сўт билан таъминланган. Мева-чевадар, кичик корхоналар маҳсулотлари ишчи-хизматчиларга арзон баҳода сотилади. Ҳар чорак якуни бўйича мукофот бериш олат тусига кириган.

Корхона оталиқ ташкилоти сифатида ҳам фаолият қурсатяпти. Бу йил 40-бўлардан боғчасига утказилган 250 минг сум маблағга иситув тармоқлари ва бошқа таъмир ишлари бажариб берилиди. Уқитувчилар қуни муносабати билан боғча ва шаҳардаги 40,45-мактаблар тарбиячи ва уқитувчиларига совғалар тарқатилди.

Корхонада бетон-гўш қуини пехи ҳам мавжуд. Мухими шундаки, бу ерда ишчи-хизматчилар навбати билан ҳақ олмай ишланган. Қиққан маҳсулот эса саҳоватпешали ишларига, корхона эҳтисолига, оталиқ ерларига сарфланган.

Корхона ҳолимлари бу йил пахта йилги-теримига ҳам фаол иштирок этишди. Мингбулоқ туманининг «Хоразм» жамоа ҳужалигида меҳнат қилган Неъматжон Қамоллов, Ринат Қодиров, Раҳимжон Хожиевлар самарали ишлаб, бошқаларга ибрат бўлишди. «Наманган уштасавдо» ишлаб чиқариш корхонасининг келажаги порлоқ. Аҳил жамоа 1996 йилни катта ютуқлар билан якунлашга ҳаракат қилмоқда.

Турғунбек МАҲКАМОВ, Ҳақимжон СОДИКОВ.

СУРАТЛАРДА: корхона жонқуярларидан тўқувчи Моҳира Тошпўлатова; тажрибали боғбон Абдуҷаббор Қосимов; корхона қўйлари; гилам-полос тўқиб неҳи ишчиси Матлуба Мамадалиева; корхона раҳбари Жураҳон Мамадалиев атлас тўқиб неҳи ишчилари даврасида.

Т. МАҲКАМОВ, олган суратлар.

ИЖАРАЧИЛАР ҲАРАКАТДА

Дустмурод Тошев Ўзбекистон Республикаси мустақилликка эришиб, пахтачиликни ривожлантириш соҳасида янгиликлар сари дала қадимлар ташланган дастлабги йиллардаёқ ижара пулратини ташлаган эди. Ойла аъзолари билан бамаслаҳат иш тутган миришкор деҳқон беш йилдан буён ижара пулрати асосида меҳнат қилаяпти. Ижарачилар ҳар йили пахта, галда ва бошқа экинлардан барақали ҳосил етиштиришяпти.

Ижарачилар орта баҳорда 128 гектар майдонга чингит қалаган эдилар. Ниҳоллар агротехника қоидаларига мувофиқ парваришланди. Ўзга қатор орасига ишлов бериш, минерал ва маҳаллий ўғитлар билан озиқлантириш, суғоришда узилишга йул қуилмади. Натижа қутилгандан ҳам яхши бўлди. Ўзга майдонларида режани ошириб бажарилган даражада ҳосил етиштирилди. Йилги-терим ушқоқлик билан бошланди. Дастлаб ҳар кун кузда йиллик режанинг 1,5-2 қиз миқдорига пахта тайерланган бўлса, машина терими бошланган бу курсаткич 4,5-5 фоизга чиқди.

Миришкорлар 25 иш кунидеҳқ давлатга пахта сотиш буюртмасини ошириб бажардилар. Ҳар гектар ердан 32 центнердан ҳосил йиғиб олинди. Оқ олтинни йиғиб-териб олишда Расул Эрназаров, Фазилийн Рузиқулов, Бахтиер Маманов, Толиб Жабборов, Салима Завидова, Шаҳто Панжиева, Диломор Чудиева, Шаҳноза Ботирова сингари фойдаланган алоҳида гайрат қурсатишди.

Бозор шароитида деҳқон учун даромад асосий мезон бўлмоғи керак. Буни қалбдан хис этган Касби туманидаги «Қашқадар» жамоа-ширкат ҳужалигининг Дустмурод Тошев бошлик ижарачилар бригадаси аъзолари етиштирилган мул ҳосилнинг бир миқсодини ҳам нобуд қилмасдан йиғиштириб олиб, давлатга юқори сифатли хом ашё етказиб бериш учун астойдил меҳнат қилдилар. Қувончлиси, режата қушимча равишда 40 тонна пахта топишди.

Ҳозир шуғулдорлиқ ишлари қилинган. Ҳосили йиғиштириб олинган далаларнинг гектарига ер шароитига қараб 15-20 тоннадан маҳаллий ўғит соқилмоқда. Маълумки, қузда яхши ҳайдалган ва озиқлантирилган ер келгуси йил мул ҳосилига замин яратлади. Буни «Қашқадар» деҳқонлари амалда кўп сингилган.

Ушбу жамоа-ширкат ҳужалигида бу йил пахтадан мул ҳосил етиштирилди. Бо-боқалонимиз Амир Темурнинг 660 йиллик тўйи кенг нишонланган йилда ҳужалик пахтакорлари 8000 тоннадан зиёд оқ олтин хирмони тик-тилдилар. Энди инди 1997 йилда шу муваффақиятни мустаҳкамлаш. Бугунги кундаги таравуд шундан далолат берадир.

Жўра ЮСУПОВ.

«ЗУЛҚАЙНАР» ДА СЎТ ҚАЙНАР

Мустақиллик берган неъматлар туфайли тадбиркорлик ва ишбилармонликка кент йул очилди. Эндиликда мулкдор бўлиш кишининг гайрат-шижоатини, ишчанлигини, зехн-лаёқатини белгиловчи узиға хос мезон бўлиб қолганлиги ҳеч кимга сир эмас.

Сайхунбод туманида ҳам иқтисодий ишлохотлар қувватан талаблар асосида мулкдорлар сони тобора қунаймоқда. Халқ фаровонлигини яратиш, қишлоқ ҳужалиги неъматларини бунёд этишда уларнинг муносиб ҳиссаси бор. «Ўзбекистон» жамоа ҳужалиги тасарруфчилиги ташланган ҳолга келиб қолган чорва фермасини Зулқайнар Холиқулов уз оила аъзолари билан сотиб олганда, бу ферманинг келажакда яхши бўлиб кетишини баъзилар ҳаёлига ҳам келтиришмаганди. Бироқ икки йил оралигида Зулқайнарнинг ишланлишлари, елиб-югуришию тажрибадорлар маслаҳатлари асосида курган чора-тадбирлари самарасиз кетмади.

Дастлабки йилда моллар сонини қунайтиришга, наслиқликка эътибор қаратди. Ишланганга имкон ер, деганлар. 120 бош молни 250 бошга етказди. Сўт тайерлаш ва давлатга сотиш ҳам йўлга қўйилди. Утган йил, айниқса, самарали бўлди. Давлатга гўшт сотиш режаси 10 тонна урнига 12,5 тоннага уддаланди. Ишлаб чиқаришнинг изга тушганлиги оиладагилар учун ҳам, ишчилар учун ҳам даромад манбаи бўлди. 1995 йили «Зулқайнар» ҳиссасдорлик жамияти 9 миллион сум фойда билан якунланди.

Жамият аъзолари билан фикрлашиб, тежалган маблағ ҳисобидан замонавий типдаги молхона, ун бош новвос, 45 бош ҳисори куй сотиб олинди. Шунингдек, озуқа базаси мустаҳкамланди. Мухими, жамият фаолиятида ҳайрли силжишлар бўлган, узаро ҳамкорлик ҳам қарор топди.

Айни пайтда, ҳиссасдорлик жамияти туман сўт заводи, «Ўзбекистон» жамоа ҳужалиги, гўшт ишлаб чиқариш ҳиссасдорлик жамияти каби ушб таъшиқлотлар билан истиқболли шартномаларга эга. Шулар асосида техника таъминоти, ем-хашак базаси мустаҳкамланган. Тасарруфлида 127 гектар экин майдони бор.

Жорий йилнинг ун ойлик якуни тармоқнинг келажак истиқболини белгилаш билан бирга, манфаатдорлигини янада ошишга замин яратди. Гўшт сотиш 98 фоизга, сўт ишлаб чиқариш 110 фоизга ва бузоқ олиш режаси 100 фоизга уддаланди. Йил охиригача бу курсаткичлар янада ортди. Ҳозирги кунда сўқимга

боқилаётган ҳар бош молнинг кунлик семирлиши 300-350 граммга етмоқда, умумий вазнда эса 140-190 килограмм топ босади. Сўт олиш қунайди.

Бу йилги сарф-ҳаражатлар, даромад қандай бўлади? Дастлабки ҳисобга қўра, ишлаб чиқаришдаги ҳаражатлардан ташқари 4,5 миллион сум соф даромад қутилди. Ана шу ишлаб топилган маблағ сарфи жамият фаолиятини кенгайтириш, ишчиларни моддий ва маънавий рағбатлантириш, янги техника сотиб олиш режасидан урин олган. Янги молхонанинг лойиҳа-сметаси ишлаб чиқилди, илгор ишчиларга мукофот тарикасида қушимча маблағ берилиди. Шунингдек, режани ортиги билан урилган ҳар бир ишчига ун, ер, гуруқ каби озиқ-овқат маҳсулотлари бепул тарқатилди.

— Чорвачиликда озми-қушми тажрибага эгаман, — дейди ҳиссасдорлик жамияти раиси Зулқайнар Холиқулов. — Аммо мулкчилик шакли узгарган, асл орзуларнинг рўёб топаётганлигини фаолиятимизда қурайман. Тўғриси, ишимиз энди изга тушди. Ҳали бу борда қилиниш лозим бўлган юмушлар бир талай. Биринчи галда сармаҳшлар, зотдор молларни қунайтириш, илгор технологиядан фойдаланиш, қолаверса, сарф-ҳаражатларни қиқдорини қамайтириш ҳисобига тула қувват билан ишланган йўлга қўйилди. Мен бу уринда асосан тайерлаш ва қайта ишланган назарда тутаяман. Чунки ҳозирги шароитда сутни керакли жойга етказиб бериш, ташиш сингари ишлар кўп вақтини олади ҳамда ҳаражатлари ҳам узиға лойиқ. Яқин орада ферма қопида ана шундай ишлаб чиқариш пехини қуришни назарда тутаямиз.

Ҳиссасдорлик жамияти фаолларининг таъабуби билан сутни қайта ишлашга мул жалланган пех учун жой ажратилди. Техника ва ускуналар муаммоси ҳам ҳал бўлган. Агар ана шу пех қурилди, тула қувват билан иш бошлаша, шу ерининг узиға яна 30 нафар қишпа ишчи урни яралади. Ҳозир «Зулқайнар» ҳиссасдорлик жамиятида 18 нафар ишчи ишлайди. Норҳол Дўстбекова, Майрам Эргашева, Рустам Холиқулов, Тошбек Маме-ров, Зокир Холиқулов сингари соғувчи ва чорваларлар илгор тажрибалардан унумди фойдаланаяптилар.

Абдусами ҲАҚБЕРДИЕВ, «Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

Шаҳрихон туманидаги «Найнаво» жамоа ҳужалигининг чорваларлари маҳсулот етиштиришни қунайтириш, қишга пухта тайергарлик қуриш, бу борада мавжуд имкониятлардан самарали фойдаланиш йўлида фидокорона меҳнат қилмоқдалар. Жамоадаги мавжуд озуқа майдонларидан оқилона фойдаланилаётганлиги боис маҳсулот етиштириш қулайиб бормоқда. Жорий йилнинг ун ойи давомида давлатга 53 тонна гўшт, 350 тонна сўт сотилди. Бу курсаткичлар утган йилнинг шу даврига нисбатан бирмунча қулдир. Ҳужаликка чорвачилик соф фойда келтирмоқда.

ҚАРС ИККИ ҚЎЛДАН

Айни пайтда бу ерда 644 бош қорамол парваришланмоқда. Шу билан бирга қиш мавсумига пухта тайергарлик қурилди. Бинолар таъмирдан чиқарилди. 350 тонна дағал хашак, минг тонна ширани озуқа, қишга етарли даражада ем тахт қилиб қўйилди.

Ҳукумат чиқарган янги қонун биринчида-усмирларнинг қулайлиги жиноят солид этишини кескин қамайтирди.

Иқингиздан-балонгет-еңилет-маган ёшлар машғулотлар давомида тўғиб йилим доирасини оширадиган, ҳарбий тактика сингарида ёқиб бўлади. Қонунда фуқаро мулофаси курс машғулотида буйин товланган ёшларга нисбатан қаттиқ чора-тадбир ҳам белгилаб қўйилган. Бундай ёшлар олий ўқув юртларида таълим олиш ва ишга жойлаш шўқуқидан маҳрум этилади.

Мақола муаллифининг фикрича, фуқаро мулофаси курс ёшларнинг ўз ҳуқуқ ва бурчларини ўқуқуқ аниқлаш ердам беради. Ёшларни ватанпарварлик туйғусида тарбиялаш ҳам.

ЮРАК-ҚОН-ТОМИР ХАСТАЛИГИ ҚАЕРДА КЎП УЧ-РАЙДИ?

Юрак-қон-томир хасталикларининг пайдо бўлишда одамнинг яшаш жойи ҳам роль уйнайди? Бу ҳақда дунё

Маҳсулдорлик олиб бораётганлиги, айниқса, ҳар бир бош сугилган сўт соғиб олиш қулайиб бораётганлиги таҳсинга сазовордир. Шу билан бирга давлатга топирилатган сўтининг еғиллиги ҳам меъеридангидан бирмунча юқори бўлмоқда. Бу ишларда

соғувчилардан Санобар Исмоилова, Найма Аҳмедова, Муножат Абдурахмоновларнинг ҳиссаси катта бўлмоқда. Улар узариға бирқитилган гомвишларнинг ҳар биридан кунига 8—10 килограмдан сўт соғиб олмақдалар. Жорий йилнинг ун ойи мобайнида ҳар бир бош сугир-

дан уртача 2500 килограмдан зиёд сарқаймоқ сўт соғиб олинди.

Қишга пухта тайергарлик қуришда, моллар маҳсулдорлигини ошириб, уларни соғлом парваришлашда табиийки, молбоқарларнинг ҳам ҳиссаси катта. Рустамжон Маматкулов, Алижон Қозоқов, Зикрилла Мирзақаримовлар бу борада бошқаларга ўр-нак бўлмоқдалар.

— Маҳсулдорликни ошириб боришнинг асосий мақсад қилиб қўйганимиз, — дейди ҳужалик бош зоотехниги Шаҳобиддин Ортиқов. — Қиш мавсумига ҳам пухта тайергарлик қуришга ҳо-лдан қираялмиш. Шунингдек, одамларнинг иш шароитлари, уларга ўз вақтида ҳақ тулашга ҳам алоҳида эътибор берилаёпти.

Ф. ОТАЖОНОВ.

ГАЗ ЕТКАЗИБ БЕРИШНИ ҚИСКАРТИРИШНИ УЙЛАМОҚДА

Россия газ саноати раҳбари Рэм Вяхирев Лондондаги конференцияда сўзга чиқиб, унинг компанияси яқин келажакда ўз ишини қайта қуради, деган гапларни айтган. Қатъий бозор иқтисодини жорий этилиши ва газ қазиб олиш ҳамда ун етказиб бериш билан боғлиқ бўлган баъзи фаолият турларидан возкечилиш қузда тутилди. Еқилти ва энергетика саноати вазири Петр Рогозин эса газ саноати бир неча майдон компанияларга бўлиниб кетди, деган гапларни айтган. Газ саноатининг янги режасига Украина орқали етказиб бериладиган газ микдорини қисқартириш ҳам кирди. Чунки Вяхиревнинг нутқида айтилишича, ана шу газнинг каттагина қисми утиришмоқда. Газ саноати Украинадан утирилган газ ҳақини ўндирш учун сўғурта ишнинг йўли қўймоқчи.

ВАТАНГА МУҲАББАТ РУҲИДА ТАРБИЯЛАШ

Америкада чоп этилган «Чикаго Трибюн» газетасининг ешилган, Франция ҳукумати усмирлар тарбиясига эътиборни қунайтириш бора-сида янги қонун жорий қилди.

Янги қонунга қўра мамлакатдаги барча усмирлар жинсидан қатъи назар беш кунлик фуқаро мулофаси курсини таъмоамлади. Бугунги Франция ёшлари уртасидаги жиноятчиликка қўл уриш ҳолатлари тез-тез солид этилиши ҳукуматни ҳам жиддий

ПАХТАЧИЛИКДА АНДИЖОН УСУЛИ

ЧИГИТНИ ПЛЁНКА ОСТИГА ЭКИШНИ КЕНГ КЎЛЛАЙЛИК

Тажриба,
таҳлил,
тақлиф

Президентимиз И. А. Каримовнинг аграр сийосати — мустақил Ўзбекистонимиз кишлоқ хўжалигини юксалтириб, ривожланган давлатлар сингари мамлакат аҳолисини озиқ-овқатга, саноатни эса ҳам ашёга бўлган талаб-эҳтиёжини тўла қондиришдек масъулиятни ва шарофатли вазифани амалга ошириш мақсадида тароққини тарқатиб, кишлоқ хўжалигининг асосий бўлиғи ҳисобланган ҳар бир гектар ерлан олинанидан урғача ҳосилдорлигини пахтачиликда 30—32 центнерга, галлачиликда 35—40 центнерга, макка дони бўйича 55—60 центнерга, шолчиликда 45—50 центнерга; сабзавотчиликда 250—300 центнерга, картошкачиликда 180—210 центнерга, мева соҳасида 100—120 центнерга, узум еттиштиришда 100—120 центнерга, чорва озуқаси борасида 8—10 тонна озуқа беришга, ҳар бир ситирлан сут соғиб олишни 2500—3000 литрга, гуштга суйиланидан қорамол вазнини 400—450 килограммга етказишдан иборат деб белгиланди. Ушбу рақамлар амалга ошириш мумкин бўлган курастичиларидир. Мамлакатда бир қатор ишловлар, туманлар, ҳужалиқлар, фермерлар, бригадирлар, ижарачилар амалда ҳар гектар ерлан олинанидан ҳосилдорликда ҳозирингиз узидаёқ ушбу дастур рақамларидан узиб ишламоқдалар. Мамлакатнинг турли ҳудудларида ҳужалиқлар, туманлар, вилоятлар туپроқ унумдорлиги ва бошқа шарт-шароитлардан келиб чиқиб ушбу дастурларини белгиланган.

Республика Кишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги Ўзбекистон кишлоқ хўжалиқ Фанлар академияси билан бирга ҳосилдорлигини ошириш агро-техникаси ва янги технологияларни жорий этиш борасида кенг миқёсда иш олиб бормоқда. Ушбу навида кишлоқ хўжалигида хизмат қиладиган вазирликлар, кумиталар, консперлар, уюшмалар, ҳорхоналар, жойларларга эларнинг бўлиқлари дастурда белгиланган ҳосилдорлигини ошириш учун таъминот ва хизмат курастиди дастурларини ишлаб чиқиб, шу асосда тулақонли иш олиб боришлари асосий омил бўлади.

Юртбошимиз Ислам Абдуганиевич Каримов томонидан имзоланган «Кишлоқ хўжалиқ ишлаб чиқаришининг давлат йўли билан қўллаб-қувватлаш чора-тадбирлари тўғрисида» қўйилган фармонида тароққини ривожлантиришнинг асосий тамойиллари белгиланган. Маъмур фармонини амалга ошириш юзасидан республика Вазирлар Маҳкамасининг бир қатор қарорлари қабул қилинган бўлиб, уларни бажариш соҳа ҳодимларининг муқаддас бурчидир. Кишлоқ ва сув хўжалиқ вазирлиги ҳайъати «Пахтачиликда Андижон усулини таъбиқ қилиш тўғрисида» қарор қабул қилинганлиги ва илмий кенгаши таркибини ташкилланганлиги соҳани тароққини еттиштириш йўлидаги сиёҳаракатлардан биридир. Қўйилган пахтачиликда ҳосилдорлигини ошириш, унинг эрта ва сифатли бўлишини таъминлаш, иқтисодий жиҳатдан самарали, қўл меҳнатини енгиллаштирадиган Андижон усули — чигитни пленка остига экиш технологиясини ҳақиқатга фикр юритилади.

Пахтачиликда «Андижон усули» қай йусунда юзага келди, деган савол туғилиши табиий. Мамлакатимизнинг барча пахтакорлари, шу жумладан, Андижон вилояти заршунослари, бу соҳада дахлдор селекционерлар ва мутахассислар озуқ йиллардан бундан пахта пишди-етилиш даврини имкон қадар қисқартириш, ҳосил егин-сочини кунлар бошланганга қадар саранжомлаб олишнинг озуқ қилинилади. Кейинги уч-тўрт йилда бу масала янада алоҳида аҳамият касб этди. Чунки йу-транспорт ҳаракатлари кескин ошиб кетганини, божхона тўловлари қўйилганлиги ва бошқа сабабларга қараб чет элдан дон сотиб олиш иқтисодий жиҳатдан узини оқламай қолди. Ана шу ҳақтин муҳим масалани ҳал қилиш мақсадида юртбошимиз И. А. Каримов ташаббуси билан мамлакатимиздаги мутахассисларнинг таъминлаш борасида кенг қўламода сиёҳаракатлар бошланган кетди. Ана шундай улутвор мақсадга давлатимиз учун гоёт қатъи стратегик ва иқтисодий аҳамиятга эга бўлган пахта етиштириш ҳажмини камайтириш ҳолда эришишдек масъулиятни янада кун тартибига қўйилди.

«Сугориланидан ерлар чекланган Андижон вилояти шартноидида пахта микдорини камайтирмаган ҳолда 2 миллиондан зиёд аҳолига етарли

микдорда галла етиштиришни йўлга қўйиш учун қандай чоралар қўриш керак». 1993 йил кузида 1994 йил давомида Андижон вилояти ва туманлар ҳокимликлариде, деҳқончилик-саноат уюшмасида, ҳужалиқларда ана шу саволга энг мақбул жавоб топиш ҳақида бош қотирилди. Вилоятнинг Бакиқчи ва бошқа бир қатор туманларида иккинчи йилдан бери қўлданги келинаётган илгор тажрибадан фойдаланиш мақсадида мувофиқ, деган тухтамга келинди. Ушбу тажрибага таянган ҳолда кузида — пахта бир-икки марта териб олишдан сунг гуза пуштасига ва енабагирларига лонини махсус сеялкаларда экиш, пахта ҳосили тула саранжомланган кейин галлани сугориш, озиқлантириш, қаттиқ совуқ бошланган галлар илдиз отиб, майса бўлишига эришиш, қишда ва баҳорда экинни меҳр билан парварлаштириб, май ойининг охиригача — июннинг бошларигача бошқалар пишиб етилишини таъминлаш технологияси улаштирилди. 1993 йил кузида Андижон вилояти бўйича 16,2 миң гектар, 1994 йил кузида 52,7 миң гектар, 1995 йил сентябрь-октябрда эса 80,5 миң гектар ерда бошқалар галла экилди. Ана шу майлонларнинг асосий қисмини пахта пуштасига экилган галла ташкил этди. Ушбу технология йилдан-йилга такомиллаштирилиб, зарур мосламалар ва сеялкалар яратилиб, экин

ка қуешнинг таъсирида тупроқ ҳароратини 3—4 даража оширади, чигит дарҳол амал олиб, тула ва текис униб чиқади, тез илдиз ота бошлайди. Иккинчидан, кучли емтир, сел, дўл ва бошқа табиий офатлар оқибатида ернинг қатқалоқ бўлиб қолишига чек қўйилади. Тупроқ доим майин ва юмшоқ ҳолатда бўлади. Пленка туфайли олинаётган қушимча ҳарорат тупроқнинг пастки қисмидаги намли бўла-тиб, тепа қисмига кутарилади. Пленкага тақаллач, яна қўйишга тўғайди. Натижада тупроқдаги фойдали организмларнинг ҳаёт фаолияти кучайди. Бундан қўйиб, эгитлар устини бегона ўт қопламайди. Демак, қўл меҳнат талаб қиладиган, асосан хотин-қизларнинг зиммасига тушадиган кетмон чопишга ҳожат қолмайди. Фақатгина ҳар бир пайкачининг шарт-шароитдан келиб чиққан ҳолда пленка етказилмаган эгитлар оралиғида узиб чиққан бегона ўтларни бир-икки марта енгил ўтқ қилиб чиқиб қиёғ қилади. Тўрттинчидан, туқси-лангирининг чигит аниқ улаб махсус сеялкада экилганлиги туфайли уруғлик турли микдорда тежалли ва янанага деярли эҳтиёж бўлмайди. Бешинчидан, юқоридаги қўпгина жараёнлар тезланишига, ҳуусан, чигит олатдаги усулга нисбатан 20—25 кун илгари қалайилгани туфайли усимликнинг ривожланиши, гулга кириши, қуёқ олиши ва пишиб етилиши барвақт

Андижон доврғини ёйишга Олтинқўл туманидаги «Намуна» жамоа ҳўжалигининг 4-бригадаси бошлиғи Асалхон Расулова ҳам муносиб ҳисса қўшаётти.

СУРАТДА: деҳқончилигимиз дондорларидан бири — Асалхон Расулова.

эса бу курастичи 70-90 миңдан ошмайди. Ана шу омил ҳисобида ҳам ҳосилдорлигининг қўп бўлиши таъминланади. Янги усул агротехникасининг бошқа узи-га ҳос жижаллари ҳуусида қўйи-да фикр юритилади.

Пахтачиликда Андижон усулини, яъни чигитни пленка остига экишни муваффақиятга қўлаб, юқори ҳосилдорликка эришиш учун қўйилган агро-техник талабларни тула тўқис адо этиш мақсадида мувофиқ:

1. Чигитни пленка остига экиш агротехникасини тула урганиш, атрофича тушуниш, узоқ-йўлчилик йўл қўймай, тавсиялар уш вақтида бажарилишига юқори ҳосил олиш имконияти яратилади.

Масъулият ҳужалиқ раҳбари, бригадир, ижарачи, тракторчи, сувчи, мутахассислар — агроном, агрохимик, энтомолог, ирригатор, инженер зиммасига тушади. Улар билан узаро шартнома тузиш мақсадида мувофиқ-дир.

2. Экиладиган майдонлар ижарачиларга бириктирилиши, ноябрь ойида ерга ўтти бериб, сифатли қўлаб, текислаб қўйилиши, пленкани йиртиб кетмаслиги учун кесак, қўп қолдиқлари бўлмаслиги керак.

3. Туқсилангирининг чигит сифатли тазаланиши, сараланиши, лориланиши зарур. Гаучо препаратлари билан лориланган уруғдан узиб чиққан гузалар икки ойгача турли касалликларга

икки баробар сув кам берилади ва культивация қилинади. Қолган ўтти иккинчи культивация билан берилиши мумкин. Сугориш олдидан ҳар 110 метрдан пленкалар қирқилиб, ўқ-ариклар очилиши ва тоғига қараб сугорилиши, бостириб юборилмаслиги лозим. Ер етилиши билан сифатли культивация қилинади.

Культивацияни илोजи бори-ча чигитни эккан механизаторнинг ўзи олиб бораган маъқул бўлади.

Ҳар бир пайкада маълум беш-олти фойз тез чанқонга мойил жойлар бўлади. Бундай жойларни танаб сугориш еки суви бир эгит билан олиб бориб сугориш лозим.

11. Эҳтиётсизлик билан гов-латиб юборилган пайкадаги гу-за пайкада тез-тез оралиб, ша-моллатиб турилади.

12. Гуза зараркунандларига қарши курашда: а) аввало ижарачи, мутахассислар ҳапаротлар тузишнинг олдини олиши: биологик усулдан фойдаланиш: б) ҳапарот тарқалишининг олдини олиб, ишлов бериш: ҳапарот тушган жойнинг узига ишлов бериш, в) ҳапарот авто-липинг чиқишини туғри ҳисоб-лаб, унга қарин қураш чорала-ри: қуриш: г) ҳапаротга қар-ши қураш учун химикатларининг тайёрлаб қўйилишига катта аҳамият бериш зарур.

13. Тупроқ унумдорлиги, уни-нг таркиби анализ қилиниши,

ни оширишнинг асосий ман-баасига эга бўлилади.

Ижарачи, фермер — маҳ-сулотни яратувчи, у билан тузилган шартнома қанчалик адолатли бўлса, маҳсулот иш-лаб чиқариш шунча мул ва сифатли бўлади. Ижарачи фер-мер усул моҳирини барча жаҳалларини муқаммал эга-лаши, ижарача олган ерининг тупроқ шароитини урга-ниши, бизнес режа асосида иш ташкил этилиш, ёқили, ўтти, бистимулятор, хими-маний препаратлардан уш вақ-тида фойдаланишга тавсия-ларга қатъий амал қилиши, бирга ишловчилардан агро-техникага риоя этилиши талаб қила билиши, ерни экишни тайёрлаш, экишни сифатли утказишга сеялкани ишга со-лиш, пленкани туғри жойлаш-тириш унинг кейинги ишлар-ни яхши бўлишида асосий омил бўлади.

Ижарачи фермер ерни экишга тайёр қилишга қадар ҳар гектар ерга 1,5 тоннадан чигитан туғити элақдан ўт-казиб, махсус жойга жойлаш-тириш қўйилиш, чигитни экиб бўлгандан кейин об-ҳавога қара-б чигит уларига 10-15 грамдан 1 см қалинликда солиб қишчи имкон ярат-моқ керак бўлади. Бу бирин-чидан — уларга тушган ем-гирдан тупроқни қатқалоқ бўлиб қолмаган сақласа, ик-кинчидан еш ниҳолнинг ба-қувват бўлишига ердам бера-ди.

Ижарачи, фермер гузани-нг қайси навиини экиш, сара-лаш, лориланганлиги ҳақида тушуничага эга бўлиши зарур. У ҳужалиқ билан тузилган шартномаларга мажбурийлар-ни тушуниб олиши, шартно-ма бажарилмаса ҳужалиқдан нимаини талаб қилиши, узи нима йўқотишини, пирова-рд натижада нимага эриши-шини англаб етиши муҳим аҳамиятга эга.

Механизатор бригадала бу усулни амалга оширишда асосий шахсдир. У ернинг сифатли ҳайдалишига, майин тупроқли бўлишига эришса, чигит экишда қийинчилик-ларни бартараф эта олади.

Механизатор сеялкани ҳар томонлама пухта урганиши, тракторга олдинги, кейинги ишчи органларининг туғри со-зланиши, пленка остига ўтти-ни туғри солиниш, барабандан бир ҳил бўлишини, плен-канин қайси тезликда равон тузилишини, ортқича қўзили-шининг олдини олиши, ҳар икки томондан 15 смдан ту-проқ остига бостирилишини таъминламоғи керак.

Механизатор чигит униб чиққандан кейинги ишловда культивация, утиглаш жара-нидаги ишларга масъулият билан ендолиши, ҳапарот-ларга қарши курашда дефо-ляция утказувчи ОБХ тра-ктор ҳайдовчилар билан ўз-вий алоқала бўлиши катта аҳамиятга эга бўлади.

Механизатор бу усулда қўл қучини ва отир меҳнатни ен-гиллаштирган гоёт масъул ка-сб соҳибид. У қанчалик зиғирак билан ишласа, ҳос-илдорлик ошириб маҳсулот қўпайишини таъмин қилад. Шунинг учун ҳам механизатор билан ҳужалиқ уртасидаги шартномада алоҳида эъти-бор қилиниши ҳар иккала томон учун катта манфаат яра-ти.

Сувчи бу усулда энг но-зик вазифани бажарувчидир. Чунки бу усулда олдин усулга нисбатан икки баробор сув иқтисод қилинади. Пленка остига экилган гуза илдиз доимо намликда бўлганлиги учун пайкал бўлишга ҳам, охи-рида ҳам гузанинг бир ҳил ривожланишига имкон яра-ти.

Шунинг учун ҳам сувчи узи ишлайдиган ерни яхши билиши, гузага сув қўйил-ганда пайкал бир ҳил сугори-лиши ва бир пайда етилиши ҳамда культивацияни уш вақ-тида утказишга имкон ярати-ши керак. Шунинг учун ука-риқлар сифатли олиниши, эгитларга сувнинг бир ҳил таралиши, ҳалқоб бўлиши-нинг олди олиниши бир ҳил етилиши, культивацияда ке-сак пленкага зарар етказили-шининг олдини олишди. Сув-чи билан тузилган шартнома-да пировард натижада олди-ган даромади курастилиб, мажбуриятлар аниқ акс этти-рилиши керак.

Янгилик кишлоқ хўжали-гида иқтисодий ислохотлар-ни амалга оширишда ҳақи-қий таянч бўлади. Бу усулни қўллашдаги қўлақорларга Ки-шлоқ ва сув хўжалиги вазирли-ги, Ўзбекистон кишлоқ хў-жалиқ фанлар Академияси, «Узпахтасаноатсоти» уюш-маси, «Андижон усули» пах-та илмий ишлаб чиқариш ва тижорат маркази миришкор-ларга ҳар томонлама амалии ердам курастади.

Мансур СУЛТОНОВ,
Ўзбекистон
Республикаси Кишлоқ
ва сув хўжалиқ
вазирининг биринчи
ўринбосари

«Бизнинг асосий мақсадларимиз қўйидагилардан иборат:

Биринчидан, пахта ҳосилдорлигини ошириш;

Иккинчидан, пахта толасининг сифатини яхшилаш;

Учинчидан, юқори сифатли уруғлик етиштиришни кўпайтириш ва шу йўл билан уруғчилик маданиятини ошириш;

Тўрттинчидан, экинларни сугоришда сувни тежаш;

Бешинчидан, атроф-муҳитни соғломлаштириш, экология вазиятини яхшилаш».

(Президент Ислам Каримовнинг пахта бўйича халқаро маслаҳат кўмитасининг 55-ялпи мажлисида сўзлаган нутқидан).

майдонлари кенгайтирилиб, ҳосилдорлик тобора ошириб бори-лаётти. Дастлабки йили урғача 35,6 центнердан, иккинчи йили 43,8 центнердан ҳосил олинган бўлса, ана шу курастичи 1996 йили 50 центнердан ошиб кет-ди.

Икки долларб масалани бир йўла муваффақиятга эла этиш йўлида қувончи натижаларга эришилди. Андижон вилояти пахта ва галла ҳосилдорлигини ошириш, энг мақбул техноло-гияларни қўлланиш борасида 1994—1995 йилларда мамла-катимизда танилди. Айни пайда ҳаёт вилот ва туманлар ҳоким-ликлари, агро-саноат мажмуи, ҳу-жалиқлар раҳбарлари, мутахас-сислари, деҳқонлар олдинги ани-га вазифаларини қўлди. Сугорила-диган ерларнинг асосий қисми пахта-галла билан бандлиги са-бабли одамларнинг қудалиқ эҳ-тиёжи учун зарур бўлган саба-завот, картошка, дуккакли экин-лар, шол, чорва озуқаси учун талаб этиладиган саба, маккажу-хори экиладиган майдонлар ма-саласида бирмунча қийинчилик-лар туғилди. Галладан бўшаган майдонларга тақрорий экинлар экиш йўлга қўйилди. Бу борала-ги изланиш ҳар томонлама да-вом этди. Энг асосий экин ҳи-собланган пахтанинг пишиб-ети-лиш даврини жула бўлмаганда бир ойда қисқартириш, ҳосил-дорлигини гектар бошига урғача 7—10 центнер оширилишига э-ришиш асосий бўлишини ҳи-собланган сугориланидан ерлар-дан самарали фойдаланишининг энг катта резерви эканлиги ту-файли бутун диққат-эътибор шу масалага қаратилди. Вилот ҳо-кимлигининг топиширига ку-ра деҳқончилик-саноат уюшма-си, пахтачилик илмий-тадиқот институти Андижон филиали мутахассислари шу йўналишда-ги жаҳон фан-техникаси, ама-лиети янгиликларини атрофича урганишлар.

1995 йили тажриба тариқси-да вилотнинг табиий-иклим шароити бир-биридан фарқ қи-лувчи турли минтақаларда 71,5 гектар ерга чигит пленка остига экилди. Пленкани ер юзасига ёйиб кеталган ва бир йўла чи-гитни ерга қалайилган такомил-лашган сеялка зарур бўлди. Му-тахассислар Андижон механика қорхонаси муҳандислари билан биргаликда иқидий фикр юри-тиб, ана шундай мосламани тайёрладилар. Янгилик барчаин-г эътиборида бўлди ва узига йўл очди. Пленка остига чигит экиб, гуза парвариш қилиш ола-даги усулдан узининг қўпгина афзалликлари билан ажралиб ту-рали. Биринчидан, олатдаги усулда тупроқ ҳарорати 11—12 даража бўлишини қўпига ту-ғри келди. Бундай ҳарорат эса олатда атроф-ойининг биринчи декадасидан сунг бўлади. Плен-ка остига чигит экиш усулида эса тупроқнинг 10 сантиметр чуқурлиғида ҳарорат 8—10 да-ража бўлганда ҳам, яъни март ойининг урталарида экишни бошлаган мумкин. Сабаби, плен-

бўлади. Олатдаги усулда пахта асосан сентябрь ойининг бош-ларида очилса, чигит пленка о-стига экилганда эса бу жараён июль ойининг охирида бошла-нади. Энг асосий ҳосилдор-лик юқори бўлади. Масалан, 1995 йили тажриба тариқсида экилган майдонларнинг ҳар гектаридан урғача ҳосилдорлик 42,6 центнерни ташкил этган эди. Олтинқўл туманидаги «На-муна» жамоа ҳўжалигининг Сие-сатхон Абдуллаева бошлиқ бри-галасида эса ҳосилдорлик 53 пе-нтнерга етди. Қўргонтепа туман-идаги «Савай» ҳўжалигида 50 гектар майдонда хитойлик мута-хассислар қўзатуви остида плен-ка остига чигит экилиб, гуза парвариш қилинганда урғача 46,2 центнердан пахта етишти-рилди. Олатдаги усулда парва-ринг қилинган пайкаларда эса бу курастичи 29,2 центнерни ташкил этди. Янгиликнинг ша-рофати ана шу қиёслаганда аққол намоён бўлиб турибди. Ҳосил-дорлиқнинг юқори бўлиши, қўп жараёнлардаги сарф-харсатлар-нинг камайиши, сентябрь ойи-нинг иккинчи декадасида ҳо-сини тула саранжомлаб, ерни ҳайлаб, қуғи талани очик да-лага барча агро-техника талаба-рига амал қилиш ҳолда экиб олиш учун имкониятини шу-жузда келиши янги технология-га бўлган қизиқишини оширди. Шунинг учун ҳам Андижон ви-лоятида 1996 йили 9409 гектар ерга чигит пленка остига эки-либ, янгиликнинг ҳар жиҳатдан афзаллиги ана бир қарра на-моён этилди. Янги техноло-гия асосида пахта етиштирилган майдонларда ҳосилнинг асосий қисми 25 сентябрдан саранжом-лаб олиниди. Энг пешкадан бри-галаларда ҳосилдорлик 50-55 пе-нтнерни ташкил этди.

Пахтачиликдаги янги техно-логия мамлакатимиз кенг жа-моатчилиги, мутахассислари, олимлари томонидан синчилаб урганилиб, таҳлил қилиб бори-лаётти. 1995 йилининг узидаёқ бу янгиликка бўлган қизиқиш ортиб, Хоразм, Фарғона, Наман-ган, Самарқанд ва бошқа ви-лоятлар деҳқончилик-саноат уюшмалари мутахассислари таж-риба билан янгидан танилиш қайтилди. 1996 йилда бу янги-ликка бўлган қизиқиш янада кучайди. Ўзбекистон Республи-каси Кишлоқ ва сув хўжалиқ вазирлиги ҳайъати ана шу до-зарб масалани атрофича урга-ниб чиқиб, уни республиканин-г бошқа вилотларига ҳам тал-бик қилиш юзасидан қарор қа-бул қилди. Шу асосда «Пахтачи-ликда «Андижон усули» илмий-ишлаб чиқариш ва тижорат мар-кази» ташкил этилди. Бу техно-логиянинг республика миқёси-да таъбиқ этилиши яқин йил-ларда пахта ҳосилдорлигини ур-ғача 5 центнерга ошириш ҳисо-ба 200—250 миң гектар суго-риланидан ерларни чорва озуқа-си, сабзавот, картошка, дукка-кли экинлар, шол ва бошқа но-земамлар етиштиришга ажра-тиб бериш имконияти вуҷудга

Избоскан туманидаги А. Тиллабоев номи жамоа ҳўжалигининг Исмоилжон Аббасов бошлиқ бригада заршуносари бу йил 75 гектар ерда деҳқончилик қилиди. Пленка остига экилган 53 гектар майдондаги гузалар баравак ривожланди, ҳосил мўл бўлди. Бригада жамоасининг саркори Исмоилжон Аббасов (сурада) сербарака йилинги қузи-қинчи юмушларини ҳам қўпигадагидек ўтказишда барчага бош-қош бўляпти.

Х. АРАББОВЕВ олган сурачлар.

келди.

Мамлакатимиз Президент Ислам Абдуганиевич Каримов-нинг 1996 йил сентябрь ойида Андижон вилотида қилган са-фари чоғида пахтачилик ва гал-ларчиликдаги илгор тажрибалар билан яқиндан танишганини, чигитни пленка остига экиб, 50 центнердан зиёд оқ олтин етиш-тирган бригада етакчилари, ҳу-жалиқ раҳбарлари билан муло-қотда бўлганини ва янги усулни кенг қўламода таъбиқ этиш юзасидан берган йўл-йўриқлари тармоқ ҳодимлари учун бутун-ти қўнда дастуруламал бўлиб қол-ди.

Марҳамат туманидаги Тухта-син Мирзаев номи жамоа ҳу-жалигида 1121 гектар ерга бара-ка уруғи қалайилган бўлса, шун-дан 460 гектарига чигит пленка остига экилди. Энгилгина деҳ-қончиликда пайдо бўлган бу ян-гиликнинг кенг майлонларга жо-рий этиш афбатга дилиқди. 460 гектар ернинг ҳар гектаридан 48 центнердан ҳосил олиниди. Ҳу-жалиқнинг Тухтасин Каримов бошлиқ бригадасида янгилик ту-файли режа 10 иш қунида ба-жарилиди. Олдий усулдаги майдонга нисбатан янги усулда 19 центнер кўп ҳосил олди.

Имонберди Деҳқонов бош-лиқ бригада пахтакорлари 10 гек-тар ерга чигитни пленка остига

чалинмай, ҳапарот тушмаган-лиги тажрибадорларга қурилади.

Чигит яхши тазаланмаса, ба-рабан тешиқчалардан тушиши-га ҳалақат беради. Бу усул би-ринчи қўлақдан ҳар бир уяга 2-3 талдан уруғ туширилиши мум-кин.

4. Минерал ўтти иллик нор-масининг 50 фойзини чигит экиш пайтида пленка остига со-либ қўйиш тавсия этилади. Бун-да берилган ўттининг 100 фойз улаштирилиши таъминланади.

5. Пленка 1 гектар ерга 50-55 килограмм сарф қилинади. Уни-нг қалинлиги 8 микрон еки 0,0008 мм.тача, қузилуванчи-ли, узилуванчилиги, ерулдиқ ва иссиқлик утказувчанлиги ҳууси-ти мос бўлиши шарт. Акс ҳолда эксперимент қўйилган на-тижалар беримайди. Экин бош-ланганда сеялкада пленканинг нормал, ортиқча тортилмай ези-лиши ва экилиши керак. Плен-ка ортиқча тортилса, чигит экил-ган жойлаги тешиқчалар сури-либ кетишига сабаб бўлади. На-тижалар гуза чиққан жой плен-ка остида қолқиш мумкин. Ижа-рачига ортиқча қийинчилик ту-гидиради. Тайерланган ер тупро-ги қанча майин бўлса пленканинг икки чети 13-15 см тула епиб кетилади. Шундай қилинса, пленка остига ортиқча ҳаво ки-ришига, бегона ўтларнинг униб, ривожланишига йўл қўйил-майди.

Яхши тайерланмаган, кесак-ли ерга экиладиган пленканинг икки четидан епилмаган ерлар-ни қўл билан епиб чиқишга туғри келди.

Агар чигит экиладиган сунг ортиқча сел, емгир егидиган бў-са, чиритилган маҳаллий гуғ элавиб, чигит экилган жойдаги тешиқчага 1-2 см қалинликда солиб чиқилса, мақсадла муво-фиқ бўлиши.

6. Чигитни ернинг 10 см чу-қурликдаги урғача ҳарорати 9-10 градууса етганга экинли бош-лаш мумкин бўлади. Нам ор-тиқча бўлса, барабанининг уруғ тушадиган тешиқчаларини бери-китиб қули.

7. Гуза ниҳоли пленка устига қиқиб бўлиши билан ҳар бир уяда биттадан қолдирилади.

8. Бир гектар ерга урғача 150-160 миң кучат бўлиб, унинг буйи 80-85 смдан олмаслигига эришиш зарур. Чунки гуза гов-лат

